

Księżka Magdaleny Lubańskiej nagrodzona w Konkursie im. Antoniego Kaliny

Księżka Magdaleny Lubańskiej „I na co ci to wiedzieć?! Pamięć i milczenie o powojennej przemocy na podkarpackiej wsi” nagrodzona w Konkursie im. Antoniego Kaliny

Data dodania: 22-09-2026

Kategorie: Nagroda

Z radością informujemy, że VII edycji Konkursu im. Antoniego Kaliny dr hab. Magdalena Lubańska, prof. UW otrzymała nagrodę za książkę „[I na co ci to wiedzieć?! Pamięć i milczenie o powojennej przemocy na podkarpackiej wsi](#)” [1], w kategorii: książka o szczególnym znaczeniu dla etnologii, antropologii społeczno-kulturowej.

Serdecznie gratulujemy Autorce !!!!

Uzasadnienie komisji Konkursu:

Monografia Magdaleny Lubańskiej *I na co ci to wiedzieć?!...jest* bardzo mocnym studium antropologicznym poświęconym pamięci, milczeniu i społecznemu dziedziczeniu doświadczeń przemocy. Punktem wyjścia są powojenne mordy w lesie Dąbrzyna na Podkarpaciu, jednak zasadniczym przedmiotem zainteresowania autorki nie jest sama rekonstrukcja wydarzeń, lecz to, jak po kilkudziesięciu latach funkcjonują one w lokalnej pamięci – co zostaje

Na skróty

- [Dyżurny](#)
- [Katalog biblioteki](#)

opowiedziane, co przemilczane i jakie konsekwencje ma to dla kolejnych pokole?.
Ksi??ka sytuuje si? na styku antropologii pami?ci, antropologii spo?ecznej, bada? nad przemoc? i traum? oraz historii mówionej. Luba?ska przyjmuje perspektyw? blisk? do?wiadczeniom i kategoriom samych mieszka?c?w, ale jednocze?nie poddaje ich narracje krytycznej analizie. Interesuje j? pami?? jako proces spo?eczny, uwik?any w relacje rodzinne i s?siedzkie, lokalne hierarchie, emocje, lojalno?ci oraz relacje w?adzy. Szczeg?lnie wa?ne staj? si? kategorie milczenia, kulturowej intymno?ci, pami?ci komunikacyjnej i kulturowej oraz mi?dzypokoleniowego przekazywania do?wiadcze? przemocy.

Na szczeg?lne uznanie zas?uguje empiryczny wymiar bada?. Autorka prowadzi?a wieloletnie badania etnograficzne na Przeworszczy?nie, wykorzystuj?c wywiady pog??bione, obserwacj? terenow?, analiz? narracji pami?ciowych, dokumenty archiwalne, akta s?dowe, materia?y IPN oraz ?ród?a audiowizualne. Wa?ne jest przy tym po??czenie ?róde? zastanych i wywo?anych. Relacje rozm?wc?w nie s? traktowane jako ?wiadectwa fakt?w, lecz jako wypowiedzi, w których równie wa?ne jak to, co zosta?o powiedziane, bywaj? pauzy, wahania, przemilczenia i sposoby omijania trudnych temat?w. Szczeg?lnie interesuj?cym rozwi?zaniem jest wykorzystanie bada? w??czaj?cych sztuk? i film dokumentalny, które uruchamiaj? pami?? i lokalne rozmowy o przemocy. Antropolo?ka nie pomija przy tym refleksji nad wp?ywem kamery na rozm?wc?w i nad tym, w jaki sposób sama obecno?? badaczki i jej narz?dzi zmienia sytuacj? terenow?. Ten aspekt dobrze pokazuje jej refleksyjne podej?cie do produkcji wiedzy antropologicznej. Bardzo mocn? stron? ksi??ki jest w?a?nie refleksyjno?? metodologiczna i etyczna. Luba?ska nie ukrywa w?a?nej pozycji, emocji, w?tpliwo?ci i ogranicze? poznawczych. Pokazuje, ?e prowadzenie bada? nad przemoc? w ma?ej spo?eczno?ci oznacza wej?cie w g?st? sie? relacji rodzinnych, s?siedzkich i lokalnych lojalno?ci. Rozm?wcy mog? jednocze?nie chcie? opowiedzie? o przesz?o?ci i obawia? si? konsekwencji jej ujawnienia. Z tego punktu widzenia milczenie nie jest po prostu brakiem wiedzy, lecz spo?eczna praktyk? ochrony siebie, rodziny lub lokalnego porz?dku.

Wa?nym elementem ksi??ki jest równie? namys? nad etyk? reprezentacji. Autorka podejmuje problem anonimizacji, ?wiadomej zgody oraz odpowiedzialno?ci badaczki za konsekwencje publikowania wra?liwych informacji. Najwa?niejsze ustalenie Luba?skiej dotyczy jednak tego, ?e przemoc nie ko?czy si? wraz z wydarzeniem historycznym. Jej konsekwencje mog? trwa? w rodzinnych sekretach, l?kach, konfliktach, przemilczeniach i sposobach wychowywania kolejnych pokole?. Autorka pokazuje wi?c, jak do?wiadczenie przemocy zostaje wpisane w lokalny porz?dek spo?eczny i jak mo?e by? przekazywane nawet wtedy, gdy nie jest bezpo?rednio opowiadane. To wa?na, dojrza?a i metodologicznie ?wiadoma monografia, która ??czy etnograf?, histori? mówion?, studia nad pami?ci? i refleksj? nad traum?. Luba?ska pokazuje, ?e milczenie samo jest form? pami?ci i praktyk? spo?ecznej – mo?e chroni?, dzieli?, obci??a? kolejne pokolenia, ale mo?e te? utrzymywa? lokaln? wspólnot? w stanie pozornej równowagi. Dzi?ki temu ksi??ka wnosi istotny wk?ad nie tylko do antropologii pami?ci i bada? nad przemoc? i traum?, lecz tak?e do refleksji nad etyk? bada? terenowych i odpowiedzialno?ci antropolo?ki/antropologa za uruchamianie trudnej przesz?o?ci.

Ksi??ka Magdaleny Luba?skiej pt. I na co ci to wiedzie?! Pami?? i milczenie o powojennej przemocy na podkarpackiej wsi to praca wyj?tkowa pod wieloma wzgl?dami: dojrza?a, oparta na wieloletnich, pog??bionych badaniach terenowych prowadzonych w Przeworsku i okolicach. Ksi??ka nie tylko rekonstruuje faktograficznie zbrodnie dokonywane na tych terenach, ale analizuje je z perspektywy pami?ci. Opisuje i stara si? zrozumie? mechanizmy „tajemnicy”, w tym (nie)pami?ci i milczenia na temat okrucie?stw ?wiadc?w historii oraz kolejnych pokole?. Autorka opisuje obecno?? trudnej przesz?o?ci nie tylko w opowie?ciach, ale tak?e w pami?ci uciele?nionej i w emocjach. Du?? warto?ci? jest tak?e pog??biona refleksja na temat uwik?ania i odpowiedzialno?ci kolejnych pokole? w trudn? przesz?o?? przodków. Luba?ska ?wietnie ??czy znakomit? etnograf? z refleksj? teoretyczn?, wykorzystuj?c dorobek nie tylko antropologii, ale i historii, filozofii, studiami nad pami?ci?, a tak?e, a mo?e przede wszystkim, psychologii. Bardzo pozytywnie oceniam to, jak uda?o si? autorce zachowa? równowag? mi?dzy ambicj? teoretyczn?, empiri?, samo?wiadomo?ci? metodologiczn? i odpowiedzialno?ci? etyczn?. I na co ci to wiedzie?! ... jest ksi??k?, któr? si? zapami?tuje. ?wietny warsztat pisarski idzie w parze z odwag? podj?cia trudnego tematu, rzetelno?ci? badawcz? oraz szacunkiem do drugiego cz?owieka.

Podobne mechanizmy pami?ci, przemilczania, ochrony w?a?nej wspólnoty i trudno?ci w mówieniu o jej przesz?o?ci mog?yby dotyczy? historii niemal ka?dej polskiej wsi. Dzi?ki temu studium bardzo lokalne zyskuje wymiar zdecydowanie uniwersalny. Szczeg?lnie fascynuj?cy, a zarazem przejmuj?cy jest dla mnie procesualny charakter tych bada?. Luba?ska nie przedstawia czytelnikowi jedynie gotowego rezultatu antropologicznego rozpoznania, lecz pozwala ?ledzi? sam proces dochodzenia do wiedzy: stopniowe ods?anianie kolejnych warstw pami?ci, napotykanie przemilcze? i oporu, powracanie do wcze?niejszych relacji, konfrontowanie ró?nych wersji wydarze? i ci?g?e reinterpretowanie tego, co zosta?o powiedziane – ale równie? tego, czego powiedzie? nie chciano. Badania autorki staj? si? tutaj procesem relacyjnym, rozci?gni?tym w czasie i zale?nym od stopniowo budowanego zaufania. Autorka nie przedstawia w ksi??ce - jedynie gotowego rezultatu antropologicznego rozpoznania, lecz pozwala ?ledzi? sam proces dochodzenia do wiedzy. Ksi??ka Luba?skiej to lektura obowi?zkowa - fascynuj?ca i przejmuj?ca zarazem.

[Wyniki Konkursu na stronie PTL >>](#) [2]

Adres URL Źródła: <https://www.etnologia.uw.edu.pl/aktualnosci/ksiazka-magdaleny-lubanskiej-nagrodzona-w-konkursie-im-antoniego-kaliny>

Odnosi?

[1] <https://www.terytoria.com.pl/ksiegarnia/2186-i-na-co-ci-to-wiedziec.html>

[2] <https://ptl.info.pl/aktualnosci/694,VII-edycja-Konkursu-im-Antoniego-Kaliny-WYNIKI.html>